

К.В. ШУРУПОВА, канд. юрид. наук, доц., Криворізький національний університет
К.В. НІКОЛЕНКО, канд. філос. наук, Донецький державний університет внутрішніх справ

СПЕЦИФІКА ТА ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ КОМУНІКАЦІЙ В ПРОЦЕСІ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Посилення міжцивілізаційної взаємодії в сучасному світі обумовлено інтенсифікацією процесів глобалізації. Економічна діяльність людства з похідними звідси політичними, соціальними, а також і культурними складовими, напряду залежить від процесів, викликаних глобалізацією. У випадку зростання глобалізаційних комунікацій, збільшується і ступінь суперечностей в аспектах взаємозв'язку та взаємозалежностей цивілізацій. Спроби зберегти власну цивілізаційну ідентичність також є джерелом якщо не конфлікту, то точно загострення та напруження міжкультурних взаємодій.

Український дослідник В. Липов [1] акумулюючи ідеї і розробки теорій розвитку та функціонування специфіки взаємодій цивілізацій, виділяє три загальні сценарії можливих поєднань. А саме це: 1) цивілізаційна автаркія, що полягає у цілковитій відмові або обмеженій мінімізації взаємодії між цивілізаціями; 2) зіткнення цивілізацій – песимістичний сценарій протистояння, протидії конфлікту; 3) взаємодоповнюваність цивілізацій – здійснення принципу «обидва/й». Специфіка першого типу взаємодії полягає в її неможливості проявлятися в сучасному світі, другий сценарій мав місце бути суто історично через крах соціалістичного режиму та зіткнення з західною цивілізацією, третій тип взаємодії полягає в об'єднанні різних складових цивілізацій та поєднання їх в щось третє. Такий тип визначається в сучасному світі як один з найпопулярніших та перспективних. Але взаємодія культур так само має свої обмеження. Так ексканцлер Німеччини Ангела Меркель у 2010 році [2] заявила, що саме в Німеччині ідеї мультикультуралізму провалилися (мова йшла про емігрантів, що емігрували у 60-ті роки ХХ століття, та по той час ще не інтегрувалися у суспільство, не знаючи мови, не маючи жодного бажання засвоювати загальні норми культури тієї країни в якій вони проживали вже тривалий час). Отже ідеї мультикультурної, трансцивілізаційної взаємодії, що мали б здійснюватися за певним принципом, зазнали якщо не цілковитої, то дуже значної поразки. Тому специфіка взаємодоповненості цивілізацій виступає дещо складною системою, не так легко реалізованою на практиці. В теоретико-культурологічній думці існує гіпотеза щодо залежності цивілізаційних змін від соціально-історичних циклів розвитку історії взагалі та людства, зокрема [3]. Тому комунікація в умовах мультикультуралізму має специфічні риси, бо дуже багато ключових моментів залишаються без вирішення, так носії культурних рис не вивчають мови, не прагнуть інтегруватися в суспільство, залишаючись окремою одиницею свого соціуму, що просто функціонують у умовах іншого суспільства. Економічні складові не виступають культурно визначальними, вони є стимулом для міграції, які не викликають культурної взаємодії.

В цілому культурна комунікація має певні компоненти: «економічний уклад життя; соціальну структуру (юридичні нормативи, релігійні настанови, етику, традиційний ієрархічний поділ суспільства, державний устрій тощо) та ідеологію, тобто набір базових для даної культури світоглядних установок» [4, 96].

Культура об'єднує людей, формує підстави для цивілізаційної єдності та створює неявні, неозвучувані перешкоди для міжкультурної та міжцивілізаційної взаємодії. В умовах економічної глобалізації, коли прискореними темпами зростає співпраця та взаємозалежність суб'єктів господарювання – представників різних країн, націй та культур, зростає значення розуміння глибинних підстав для формування цивілізаційних відмінностей, механізмів їх впливу на організацію економічної діяльності.

Список літератури

1. Липов В. Цивілізаційні виміри економічної глобалізації. Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей (2018). – К.: УБС, 2018. – С. 152-161.
2. <https://www.radiosvoboda.org/a/2193007.html>
3. Ю. П. Богущий, В. М. Шейко. Цивілізаційно-циклічні парадигми історикокультурологічних трансформацій як складові процесів самоорганізації суспільств. Культура України. Випуск 45. 2014. С.4-15.
4. Макаренко Н.Г. Криза ідентичності в умовах цивілізаційної трансформації: проблеми глобальної справедливості. Гуманітарний вісник ЗДІА Вип. 26, 2006 р. С. 94-10